

Literatuurlijst – Liste bibliographique :

Basisinkomen

Allocation universelle

Basic Income

Ter inleiding / En guise d'introduction

Het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting wil een bijdrage leveren in functie van het debat over het basisinkomen en biedt een literatuurlijst aan in het kader van de [internationale Week van het Basisinkomen 18-24 september 2017](#).

Over het basisinkomen is al veel geschreven en sinds lang, zowel door academici als door verschillende organisaties en instituten en het wordt met verschillende termen benoemd : (universeel) basisinkomen,...; revenu de base, allocation universelle,...; citizens income, universal basic income, basic income guarantee, ...

Het basisinkomen kent voor- en tegenstanders. Het voorstel wordt onderzocht binnen politieke partijen, vakbonden, werkgeversverenigingen, ... In een aantal landen zijn experimenten opgezet rond het basisinkomen, zoals in Finland, Nederland, ...

Het Steunpunt tot bestrijding van armoede stelt hierbij een korte literatuurlijst voor waarin onderzoeken en publicaties rond het basisinkomen in relatie met armoede zijn opgenomen. In geen geval wordt een exhaustief overzicht beoogd.

Criteria bij de selectie van onze referenties waren:

- ✓ focus op armoede
- ✓ recent zijn (verschenen in 2015 of later), behalve in de publicaties van verenigingen die in hun werking mensen in armoede als doelgroep hebben
- ✓ vooral betrekking hebben op debatten en ontwikkelingen in België
- ✓ een diversiteit aan bronnen: onderzoeksinstellingen, verenigingen, ...

We vermelden: 1) websites en (sociale) media die gericht zijn op het informeren over en het sensibiliseren rond het basisinkomen; 2) publicaties van organisaties en/of verenigingen die in hun werking mensen in armoede als doelgroep hebben; 3) bibliografische referenties over het basisinkomen.

Kent u nieuwe publicaties? Dank bij voorbaat om ons hiervan op te hoogte te brengen via e-mail: armoedebestrijding@cntr.be

1. Websites en sociale media / Des sites web et médias sociaux

Websites / Sites web

- ✓ <http://allocation-universelle.net>
- ✓ Basic Income Earth Network: BIEN
<http://basicincome.org/>
- ✓ Basisinkomen Europe
<https://basisinkomen.eu/obi>
- ✓ Basisinkomen Nu
<http://basisinkomen.nu/>
- ✓ Mouvement Français pour un Revenu de Base (MFRB)
<http://revenuebase.info/>
- ✓ Nederlandstalig Netwerk Basisinkomen
<https://basisinkomen.net/obi/>
- ✓ Unconditional Basic Income Europe (UBIE)
<https://ubie.org/>
- ✓ Vereniging Basisinkomen
<https://basisinkomen.nl/>
- ✓ Wikipedia_Basisinkomen
<https://nl.wikipedia.org/wiki/Basisinkomen>
- ✓ Wikipedia_Revenu de base
https://fr.wikipedia.org/wiki/Revenu_de_base

Blogs

- ✓ <https://blog.revenudexistence.org/>

Facebook

- ✓ <https://www.facebook.com/RevenudeBase/>
- ✓ <https://www.facebook.com/VerenigingBasisinkomen>

Twitter

- ✓ <https://twitter.com/basicincomeEU>
- ✓ <https://twitter.com/BasicIncomeOrg>
- ✓ <https://twitter.com/revenudebaseFr>

2. Publicaties van organisaties en/of verenigingen die in hun werking mensen in armoede als doelgroep hebben / Des publications d'organisations et/ou d'associations qui travaillent avec des personnes en situation de pauvreté

- ✓ **Algemeen Verslag over de Armoede / Rapport Général sur la Pauvreté (1994)**
 - Algemeen Verslag over de Armoede
<http://www.armoedebestrijding.be/publications/AVA95.pdf>
Naar een gewaarborgd basisinkomen
Naar een onvoorwaardelijk bestaansminimum of een gewaarborgd basisinkomen ?
(p. 81-85) + p. 169, 386, 413.– p. 402: 'gewaarborgd inkomen voor elke burger'
 - Rapport Général sur la Pauvreté
<http://www.luttepauvrete.be/publications/RGP95.pdf>
Vers un revenu de base garanti
Pour un minimex inconditionnel ou un revenu de base garanti ?
(p. 80-83) + p. 164, 378, 405 - p. 405 : 'revenu de citoyenneté.'
- ✓ **ATD Vierde Wereld/ATD Quart Monde (chronologisch)**
 - ATD Quart Monde (2017). Un revenu universel de base : une solution pour mettre un terme à la misère?, 12 juillet 2017
<http://www.atd-quartmonde.org/revenu-universel-de-base-solution-mettre-terme-a-misere/>
 - ATD Fourth World (2017). A universal basic income : the solution to ending extreme poverty ?, 11 July 2017
<http://www.atd-fourthworld.org/universal-basic-income-solution-ending-extreme-poverty/>
 - Hédon Claire (2017). Point de vue. Testons un revenu de base contre la pauvreté, 12 avril 2017
<http://www.ouest-france.fr/debats/point-de-vue/point-de-vue-testons-un-revenu-de-base-contre-la-pauvrete-4924360/>,

- Decuypere Marijke (2017). Voorkomt basisinkomen armoedeval?, 4 april 2017
<http://www.atd-vierdewereld.be/OPINIE-Voorkomt-basisinkomen-armoedeval.html>,
- Hédon Claire (2017). Revenu universel : garantir à chacun un minimum de sécurité financière ne suffit pas, 4 mars 2017
<https://www.atd-quartmonde.fr/revenu-universel-garantir-a-chacun-un-minimum-de-securite-financiere-ne-suffit-pas/>
- Grard Marie-Aleth (2017). Le revenu universel doit avant tout permettre aux plus fragiles de vivre mieux, *Libération*, 3 janvier 2017
http://www.liberation.fr/politiques/2017/01/03/marie-aleth-grard-le-revenu-universel-doit-avant-tout-permettre-aux-plus-fragiles-de-vivre-mieux_1538957
- Saglio Pierre (intervention) (2017) à la conférence du Mouvement français pour un revenu de base (MFRB) a organisé lundi 20 février 2017 dans l'auditorium de l'Hôtel de ville à Paris (table ronde 1- Une utopie à portée de main).
<http://www.revenudebase.info/2017/03/06/conference-revenu-universel-hotel-de-ville>
- Présentation Université populaire Quart Monde européenne 2016 « Vers une Europe qui ne laisse personne de côté », 08/09/2016
http://www.atd-quartmonde.org/wp-content/uploads/2016/10/Presentation-UPQME2016-site-web_FR.pdf
- Revenu minimum en Europe : une vie digne pour tous ? , *ATD Quart Monde*, 9 juin 2016.
<http://www.atd-quartmonde.org/revenu-minimum-europe-vie-digne/>
- Fabre Lara et Renimel Geoffrey (2016). Le revenu universel en débat à ATD Quart Monde, 1 juin 2016.
<https://www.atd-quartmonde.fr/le-revenu-universel-en-debat-a-atd-quart-monde/>
- Poppe M.T. en Marijke Decuypere (2016). Een basisinkomen voor iedereen?, *Vierde Wereldblad*, nr. 194, maart 2016, p. 8-9.
http://atd-vierdewereld.be/IMG/pdf/wereldblad_maart_2016_v5.pdf
- Een onvoorwaardelijk basisinkomen (2015). Echo's van de Volksuniversiteit Vierde Wereld. 28 november 2015.
http://www.atd-vierdewereld.be/IMG/pdf/echo_s_vu_28_november_2015.pdf
- Colloque sur le revenu de base au Palais du Luxembourg (2012). Paris, le 19 mai 2015.
<http://revenudebase.info/evenement/colloque-senat/>

Voir e.a. la contribution de Patrick Valentin (ATD Quart-Monde) : "L'emploi conçu comme un droit et le revenu de base".

<https://www.youtube.com/watch?v=2dPUFCcE1bM>

Ook o.a. bijdragen van Philippe van Parijs

http://www.revenudexistence.org/pg/videos.php#pvp_senat

- Revue Quart Monde (1999). n°172, Droit au travail et sécurité d'existence, 1999/4.

<http://www.editionsquartmonde.org/rqm/sommaire.php?id=2547>

- o Xavier Godinot

Introduction

[Droit au travail ou revenu d'existence ?](#)

- o Philippe Van Parijs

[L'allocation universelle : un plaidoyer pragmatique](#)

- o Matéo Alaluf

[L'injustice se nourrit des souffrances des travailleurs et des chômeurs](#)

- o Liliane Garin, Martine Dierickx et Stan Leyers

[Le droit de vivre, tout simplement](#)

- o Paul Palsterman

[L'allocation universelle, une fausse bonne idée](#)

- o La rédaction

[En bref](#)

✓ Collectif Solidarité Contre l'Exclusion

- Allocation universelle : miroir aux alouettes ? (2015). *Ensemble ! Pour la solidarité, contre l'exclusion*, n° 89, décembre 2015.

<http://www.asbl-csce.be/journal/Ensemble89.pdf>

✓ EAPN

- (2014). EAPN participates in Unconditional Basic Income conference "Emancipating European Welfare"

<https://www.eapn.eu/eapn-participates-in-unconditional-basic-income-conference-emancipating-european-welfare/>

- EAPN Nederland heeft zicht op basisinkomen voor armoedebestrijding
<https://basisinkomen.nl/eapn-nederland-heeft-zicht-basisinkomen-armoedebestrijding/>

- ✓ **Intergroupe de lutte contre la pauvreté du Parlement Européen / Intergroup Fighting Against Poverty of the European Parliament**
 - Réunion publique de l'intergroupe de lutte contre la pauvreté (2016). Revenu minimum : une vie digne pour tous ?, 6 avril 2016.
Public Meeting of the Intergroup Fighting Against Poverty (2016). Minimum Income: a dignified life for all?, 6 th April 2016
<http://www.sylviegoulard.eu/public-meeting-of-the-intergroup-fighting-against-poverty-minimum-income-a-dignified-life-for-all/>

- ✓ **LE FORUM-Bruxelles contre les inégalités**
 - Colloque 'Nos Futurs' 6 octobre 2016.
Comptes-rendus des groupes de discussion 'L'allocation universelle' et du groupe 'L'allocation universelle : une solution contre la pauvreté des jeunes ?',
http://www.le-forum.org/uploads/images/comptes-rendus_forum_ouvert_nos_futurs_octobre_2016_light.pdf

- ✓ **Lutttes Solidarités Travail (LST)**
 - (2016). Nos réflexions pour alimenter les débats sur les politiques en Wallonie (voir par. Sécurité d'existence')
http://www.mouvement-lst.org/documents/2015-10-14_JMRM_LST_repressions_accrues.pdf
 - (2013). La sécurité d'existence pour tous.
http://www.mouvement-lst.org/publications_2013-10-17_securite_existence_pour_tous.html

- ✓ **Netwerk tegen Armoede**
 - Bouwen Denis (2014). Inkomens en uitkeringen moeten waardig leven mogelijk maken. Netwerk tegen Armoede vindt universeel basisinkomen niet beste idee.
Ons Recht, februari 2014, p. 28-29
<http://www.netwerktegenarmoede.be/documents/Netwerk-armoede.pdf>

✓ **Samenlevingsopbouw West-Vlaanderen**

- Decreus Thomas (2017). Van basisinkomen naar onvoorwaardelijk leefloon. *Surplus*, nr. 3, juli-augustus-september 2017, p. 1
<http://www.samenlevingsopbouwvl.be/websites/1/uploads/file/surplus%20krandef%202017-3.pdf>

✓ **Solidarités Nouvelles**

- (2016). Et si nous rêvons... ? L'allocation universelle... une belle utopie pour certains ! *Solid'R*, n°11, septembre 2016, p. 1-5
https://docs.wixstatic.com/ugd/5345e0_c173fc19c82e435993eaff177602a65f.pdf

3. Bibliografische referenties / Références bibliographiques

ALALUF MATEO ET ZAMORA DANIEL (dir.) (2016). *Contre l'allocation universelle*, Montréal, Lux Editeur.

ALSTON PHILIP (2017). *Report of the Special Rapporteur on extreme poverty and human rights*. Thematic report on universal basic income, A/HRCR/35/26, Geneva, Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (OHCHR),
<http://www.ohchr.org/EN/Issues/Poverty/Pages/AnnualReports.aspx>
<http://undocs.org/A/HRC/35/26>

ATKINSON ANTHONY B.

*(2015). Over het : 'Basisinkomen / Participatie-Inkomen' in *Ongelijkheid. Wat kunnen we eraan doen?*, Antwerpen, Uitgeverij Polis, p. 274 – 281 [Oorspronkelijke titel: Inequality. What can be done?]

BASIC INCOME STUDIES

Journal on basic income.

<https://www.degruyter.com/view/i/bis>

BREGMAN Rutger (2017). *Utopies réalistes*, Paris, Seuil

<http://www.seuil.com/ouvrage/utopies-realistes-rutger-bregman/9782021361872>

(vertaling van "Gratis geld voor iedereen, en nog vijf grote ideeën die de wereld kunnen

veranderen”, Amsterdam, De Correspondent, 2014,
<https://kiosk.decorrespondent.nl/collections/boeken/products/rutger-bregman-gratis-geld-voor-iedereen-eboek-nieuwe-editie>)

CANTILLON BEA

*(2016). 'Wat met het basisinkomen?' in *De Staat van de Welvaartsstaat*, Leuven/Den Haag, Acco, p. 520-522

DAMON JULIEN (2016). Quelles prestations sociales unifier? Extrait de l'ouvrage *Que faire contre les inégalités ? 30 experts s'engagent*, sous la direction de Louis Maurin et Nina Schmidt, édition de l'Observatoire des inégalités, juin 2016,
http://www.inegalites.fr/spip.php?page=article&id_article=2197

DEFEYT PHILIPPE

*(2017). Le revenu universel, rêve ou danger ? Conférence Ecolo à Montigny-le-Tilleul, 4 mai 2017

<https://youtu.be/YFtyrGNYtFg>

*(2017). L' allocation universelle vue par Philippe Defeyt . *Thermomètre Solidaris*, N°9, 19 janvier 2017.

<https://youtu.be/UEHo6oZLvoM>

*(2016). Un revenu de base pour chacun, plus d'autonomie pour tous, 1/4/ 2016.

<https://www.financialforum.be/sites/financialforum.be/files/media/1700b.pdf>

*(2015). Une allocation universelle, peu importe vos choix de vie, *RTBF Info*, 30 juillet 2015.

https://www.rtbef.be/info/belgique/detail_philippe-defeyt-une-allocation-universelle-peu-importe-vos-choix-de-vie?id=9043497

*(2015) L'allocation universelle, c'est l'Etat-providence 2.0. *Ensemble ! Pour la solidarité, contre l'exclusion*, n° 89, décembre 2015, p. 8-11 [Interview]

<http://www.asbl-csce.be/journal/Ensemble89.pdf>

DE WISPELAERE JURGEN (2016). Basic Income in Our Time: Improving Political Prospects Through Policy Learning?, *Journal of Social Policy*, vol. 45, nr. 2 , avril 2016, p. 1-18.

<https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/C69074D813A9FE5096E60718131ACAD6/S0047279416000039a.pdf/basic-income-in-our-time-improving-political-prospects-through-policy-learning.pdf>

FELTESSE PATRICK

*(2017). L'allocation universelle comme révélateur de nécessités avancées, *Démocratie*, n°4, avril, p. 5-9.

<http://www.revue-democratie.be/index.php/social/protection-sociale/1237-l-allocation-universelle-comme-revelateur-de-necessaires-avancees>

GHIOTTO SIMON EN DE VOS MARC (2017). Het Universeel basisinkomen : deconstructie van een fout goed idee. *Itinera analyse* 2017/3, 17/06/2017, Brussel, Itinera Institute.
<http://www.itinerainstitute.org/wp-content/uploads/2017/06/Rapport-Basisinkomen.pdf>

HERLEMONT ROSINE (2016). L'allocation universelle, un cadeau empoisonné ? Bruxelles, Femmes Prévoyantes Socialistes
<http://www.femmesprevoyantes.be/wp-content/uploads/2017/01/analyse2016-allocation-universelle-1.pdf>

HERTOGEN JAN (2015). Waarom een basisinkomen geen goed idee is, *Samenleving en politiek*, vol.22, nr.3, p. 64-70.
http://www.npdata.be/BuG/262-Amazigh/SAMPOL_maart2015_Jan%20Hertogen.pdf

JOUVENEL HUGUES DE (2017). Vers un revenu universel d'existence?, *Futuribles*, n°418, mai-juin 2017, p. 69-74.
<https://www.futuribles.com/fr/revue/418/vers-un-revenu-universel-dexistence/>

LIJNEN NELE
(2017). Win for life: met het basisinkomen naar vrijheid en creativiteit, Kapellen, Pelckmans Pro.
<https://www.winforlifeboek.be/boek>

MANIQUET FRANÇOIS ET NEUMANN DIRK (2016). L'allocation universelle : quelques éléments pour y voir plus clair. *Regards économiques*, n° 126, septembre 2016.
http://www.regards-economiques.be/images/reco-pdf/reco_163.pdf

OECD (2017). Basic Income as a policy option: Can it add up ? Policy Brief on The Future of Work, Paris, OECD Publishing, Paris.
<https://www.oecd.org/els/emp/Basic-Income-Policy-Option-2017.pdf>

OECD (2017). Basic Income as a policy option: Technical background note illustrating costs and distributional implications for selected countries, Paris, OECD Publishing.
<http://www.oecd.org/els/soc/Basic-Income-Policy-Option-2017-Brackground-Technical-Note.pdf>

ONPES (2017). Revenu universel, revenu minimum garanti: quels liens avec la lutte contre la pauvreté et l'exclusion sociale ? Contribution de l'ONPES aux débats publics en cours, *La Lettre*, Paris, Observatoire national de la pauvreté et de l'exclusion sociale, n°1, mars 2017.
http://www.onpes.gouv.fr/IMG/pdf/ONPES_-

[Revenu universel Revenu minimum garanti.pdf](#)

PERCHERON DANIEL (2016). Le revenu de base en France : de l'utopie à l'expérimentation. Rapport d'information fait au nom de la mission d'information sur l'intérêt et les formes possibles de mise en place d'un revenu de base en France, Paris, Sénat, n° 35, 13 octobre 2016.

<https://www.senat.fr/rap/r16-035/r16-0351.pdf>

Voir la liste des auditions :

Table ronde regroupant des associations de lutte contre l'exclusion (Secours populaire français, Secours catholique français, ATD Quart Monde, Agence nouvelle des solidarités actives (ANSA) 25 septembre 2016. CR : p. 354-370

PIACHAUD DAVID (2016.). Citizen's Income: Rights and Wrongs. CASE paper/200, November 2016, London, Centre for Analysis of Social Exclusion/London School of Economic.

<http://sticerd.lse.ac.uk/dps/case/cp/casepaper200.pdf>

SERROYEN CHRIS (2017). Het basisinkomen, waarom niet? *De gids op maatschappelijk gebied*, 108 (2017) 5, p. 16-24.

SHULZ SÉBASTIEN (2016). Revenu de base. Une mise au point. Note d'analyse, juin 16, Bruxelles, Pour la Solidarité.

<http://www.pourlasolidarite.eu/sites/default/files/publications/files/na-2016-revenu-de-base.pdf>

STANDING GUY (2017). *Basic Income: And How We Can Make it Happen*, London, Penguin.

SUPLICY EDUARDO, voir :

*Legrand Manon (2016). Eduardo Suplicy: le revenu de base permet de garantir la dignité www.alterechos.be, 5 février 2016

<http://www.alterechos.be/eduardo-suplicy-le-revenu-de-base-permet-de-garantir-la-dignite/>

*Gasse Michel (2016). L'UCL honore un économiste brésilien qui défend l'allocation universelle, *RTBF Info*, 03 février 2016.

https://www.rtb.be/info/economie/detail_l-ucl-honore-un-economiste-bresilien-qui-defend-l-allocation-universelle?id=9203424

*docteurs honoris causa 2016 de l'UCL. Voir le communiqué de presse.

https://cdn.uclouvain.be/public/Exports%20reddot/ac-arec/documents/REDDOT_noms_DHC_utopies_UCL.pdf

TIMMERMANN JAN (2015). Basisinkomen: droombeeld of oplossing, *OCMW visies*, vol. 30, nr. 4, p. 59-65.

VANDELEENE AUDREY e.a. (2017). Évaluation de l'allocation universelle: Étude de l'impact des métaphores, *La revue nouvelle*, 72(2017), n° 4; p. 68-77.

<http://www.revuenouvelle.be/Evaluation-de-l-allocation-universelle-Etude-de-l>

VANDEVELDE ANTOON (2017). Het geweld van geld. Leuven, LannooCampus
(Verschijningsdatum: 26/09/2017)

[Hoofdstuk 5: Verzekering, solidariteit, basisinkomen]

<https://www.lannoo.be/sites/default/files/books/issuu/9789401444972.pdf>

VANDERBORGHT YANNICK

*Van Parijs Philippe and Vanderborght Yannick (2017). Basic Income. A Radical Proposal for a Free Society and a Sane Economy, Cumberland, Harvard University Press.

<http://www.hup.harvard.edu/catalog.php?isbn=9780674052284>

[VAN LANCKER W (2017) Book review: Basic Income A Radical Proposal for a Free Society and a Sane Economy in Samenleving en politiek, 2017.vol. 24, nr. 6, p. 86-88

http://www.centrumvoorsociaalbeleid.be/sites/default/files/SAMPOL_juni_2017_Van-Lancker-Wim_boekbespreking.pdf]

*Vanderborght Yannick en Kevin Spiritus (2016). Het basisinkomen als remedie tegen armoede? in Isabelle Pannecoucke, et al., *Armoede in België - Jaarboek 2016*, Gent, Academia Press, p. 187-203.

Vanderborght, Yannick et Kevin Spiritus (2016). Le revenu de base contre la pauvreté? dans Isabelle Pannecoucke, et al., *Pauvreté en Belgique - Annuaire 2016*, Gand, Academia Press, p. 187-202.

*Voor een overzicht van zijn werkzaamheden en publicaties, zie bijvoorbeeld zijn webpagina voor de leerstoel Hoover, Louvain-la-Neuve / pour un aperçu de ses ouvrages et publications, voir par exemple sa page pour la Chaire Hoover Louvain-la-Neuve ::

<https://uclouvain.be/fr/chercher/hover/yannick-vanderborght.html>

VAN PARIJS PHILIPPE

*Van Parijs Philippe and Vanderborght Yannick (2017). Basic Income. A Radical Proposal for a Free Society and a Sane Economy, Cumberland, Harvard University Press.

<http://www.hup.harvard.edu/catalog.php?isbn=9780674052284>

[VAN LANCKER W (2017) Book review: Basic Income A Radical Proposal for a Free Society and a Sane Economy in Samenleving en politiek, 2017.vol. 24, nr. 6, p. 86-88

http://www.centrumvoorsociaalbeleid.be/sites/default/files/SAMPOL_juni_2017_Van-Lancker-Wim_boekbespreking.pdf]

*Voor een overzicht van zijn werkzaamheden en publicaties, zie bijvoorbeeld zijn webpagina voor de leerstoel Hoover, Louvain-la-Neuve / pour un aperçu de ses ouvrages et publications, voir par exemple sa page pour la Chaire Hoover Louvain-la-Neuve :

<https://uclouvain.be/fr/chercher/hover/philippe-van-parijs.html>

VAN TRIER WALTER (2016). Wat is een basisinkomen? .. en waarom men over de invoering ervan minstens ernstig moet over nadenken. Vlaams Parlement Groen Plus, 20/05/2016.

https://groen-plus.be/sites/groenplus.be/files/bijlagen/walter_van_trier_wat_is_een_basisinkomen.pdf